

Divji mož na Pokljuki

Narodna pripovedka izpod Triglava

Na ogromni planoti Pokljuki, ki leži pod očakom Triglavom med Bohinjskim in Blejskim kotom, je v starih časih živel divji mož —.

Marsikdo ga je videl, še več pa jih je slišalo moža vpiti: »Hoj, hoj, jaz sem dolgi mož!« Še danes se na Pokljuki imenuje gozd med Rudnim poljem in Goreljkom — Mesnovec. Tam, pravi narodna pripovedka, da so ubili divjega moža.

V Mesnovcu je trata, kjer je stala nekoč drvarska bajta. Pred njo so žgali oglarji črno kopo, naokrog pa je rasla nizka trava, bela deteljica, jagodno cvetje in svedrci. V bližini smrek pa je bilo borovničje in više bolj trde rastline s stožicastimi rdečimi cveti. Po njih so letale čebele in debeli čmrlji. Mravlje so imele tod gladke stezice. Visoka stoletna drevesa so nudila plahim srnam varno zavetje. Srne so kaj rade prihajale semkaj s svojo družinico na pašo. V pomladnih jutrih pa je prepeval tod svojo pesem divji petelin in si brusil svoje krivce. —

V bajto na Mesnovcu je zahajal divji mož, ki mu pravimo v Gorjah tudi »dolgi mož«. Ta je pokradel, kar mu je prišlo pod roko. Večkrat je odnesel drvarjem suhega »drverja«, če ni dobil drugega, ker samemu se ga največkrat ni ljubilo nabirati. —

Ljudje so ga večkrat videli v bližini Gabrja in v okolici Bratovlje peči. Rad je jedel in pil, če je le kje kaj dobil. Porasčen je bil po vsem telesu.

Nekoč je ponujal drvarjem, če mu preskrbe kruha od ene peke, toliko suhega zlata, kolikor bo tehtal kruh. Dejal jim je: »Imelo ga bo sedem rodov zadosti.«

Kar mu je ugajalo, je najrajši kar sam vzel. Kadar je le mogel, je oprezno prilomastil v bajto in kaj odnesel.

Neki drvar je imel pri sebi v bajti tudi svojega otroka, ker po ženini smrti ni vedel kam

z njim. Divji mož mu je ukradel tega otroka. — Mož je bil zaradi tega zelo žalosten. Sklenil je, da bo ubil divjega moža, če mu le pride pred oči. Večkrat je medtem obiskal divji mož bajto, le da drvar ni vedel, kako naj uspešno napade tega kosmatinca.

Drvar si je izmislil zvijačo. Pred ognjišče v bajti je položil tnalco, ki jo je oblekel v svojo ponošeno obleko. Hlačnici je potlačil v usnjati dokolenki, na vrh suknjiča pa je poveznil star klobuk. Vse to je bilo videti, kot da leži ob ognjišču sam drvar. Sam pa je zlezal na istje, t. j. na tramovje nad ognjiščem, kjer drvarji suše drva, da lepše gore. Čakal je, kdaj bo pritacal divji mož. —

Ko je zaslišal lomljenje trhljadi pred bajto, je zavohal divjega moža. Ta je stopil v bajto in pričel tipati na videz mrtvega drvarja.

»Ga že imam,« je dejal sam pri sebi divji mož. Hotel je pograbit tnalco. V tem času pa je zamahnil drvar s sekiro in ubil divjega moža.

Da se je sekira prišla divjega moža, je morala biti tako brušena, da se je brus vrtil proti brusaču, ker bi se ga sicer sekira ne prijela.

Drvarji so ga namreč že prej večkrat napadli s sekiro, ki pa se ga ni prijela in se jim je zato posmehoval. »Pameten si bil, še bolj pameten pa je bil tisti, ki te je naučil.«

V takem slučaju je pobegnil pod Bratovljo peč, kjer se je izgubil v gorskih škrbinah.

* * *

V Krmi je živel drvar, ki je samotaril. Divji mož mu je včasih pomagal pri delu, zlasti pri podiranju starih mecesnov. Za Veliko noč pa je šel drvar Martin domov v Gorje, kjer je imel svojo družinico. Divji mož mu je naročil, naj nikar ne prinaša s seboj »žegna«, še manj pa mu ga sme ponuditi, ko se vrne. —

Drvar pa je doma vzel precej žegnanih jedil in ko se je vrnil nazaj v Krmo, je ponudil tudi divjemu možu nekaj potice. Ta se je namrdnil, mastno pljunil in dejal: »Sedaj me boš videl pa samo še enkrat v svojem življenju, ko boš v smrtni nevarnosti.« Izginil je, kot bi se vdrl v zemljo.

Drvarja je začelo skrbeti, kako bo sam podiral stoletna drevesa. Tudi ni vedel, kaj se bo pripetilo, da bo v smrtni nevarnosti.

Čez nekaj dni je drvar sam podiral srednje veliko drevo. Nesreča je hotela, da je drevo padlo na drvarja. Mož bi gotovo umrl, da ni v tem hipu pristopil divji mož in odstranil deblo ter potegnil drvarja na varno. Rekel je: »Sedaj me pa ne boš nikoli več videl.«

Izginil je proti Debeli peči nad Krmo. Dobri ljudje so spravili drvarja Martina na njegov dom.

* * *

Divji mož je živel svoje dni tudi na Obranci na Mužaklji. Nekoč se je dogovorilo pet mož, da ga pojdejo loviti. Med njimi je bil tudi kmet Leskovec iz Vintgarja. Šli so proti bivališču divjega moža. Vsi razen Leskovca so bili oboroženi. Leskovec pa je bil tudi tako hraber, da je upal iti po svoji grapi, medtem ko so drugi hodili skupaj.

Sredi gozda pod Obranco pa je nenadoma stopil pred Leskovca divji mož. Leskovec se ga je tako ustrašil, da je v strahu komaj izustil: »Saj te jaz ne jagam!« — Divji mož ga je pustil v miru in šel svojo pot. ←

* * *

Gorjanski drvarji so nekoč sekali vrh Mužaklje zaraščen gozd. Vedeli so, da v bližini biva divji mož. Ker jih je bilo več, so ga klicali po imenu: »Herigar, herigar, oglasi se!« Divji mož se je oglašil vrh Krme pri Kleku. Njegov odgovor: Uhu, uhu! je odmeval daleč naokrog.

Tako so možje zvedeli, kje se klati ta čas divji mož. — Sklenili so, da ga ujamejo. Zvabili so ga v neko staro drvarsko bajto. Več močnih drvarjev se je spravilo nadenj in so ga zvezali. Ko so ga vlekli skozi Gorje, jih je prosil, naj ga izpuste. Obljubil jim je, da jim bo povedal, čemu počiva na gorjanskem pokopališču toliko ljudi.

Zrahljali so mu vezi in mu obljubili, da ga bodo izpustili. Divji mož jim je rekel: »Zaradi urokov.« Drvarji so bili s tem odgovorom tako zadovoljni, da so »Herigarja« takoj izpustili.

Ko so se dobro zavedeli, kaj jim je povedal, ga je hotel eden vprašati, kaj pomaga zoper uroke. — V tem je divji mož izginil, ne da bi vedeli kam. —

Tako so Gorjanci še dalje umirali za uroki. —

Fr. Bajt

Delo in Lenoba

Lenoba se je na vse pretege in z neverjetno gibčnim jezikom zaletavala v Delo:

»Nespametnež! — Delaš in se trudiš od jutra do večera, kakor da bi hotelo živeti na vse večne čase. Jaz pasem lenobo, a živim boljše kot ti. Stavila bi, da te preživim.«

»Pa staviva,« je odgovorilo Delo. »Časa imaš preveč, modrejša si od mene, pa vendar sprejem tvojo ponudbo.«

Lenoba je rekla: »Ti boš delalo, zaslužek bo moj; za plačilo boš pa dobivalo ostanke moje hrane.«

Globoko je vzdihnilo Delo. Z železno voljo in vztrajnostjo se je oprijelo dela. Vsakdanji zaslužek je prinašalo Lenobi, ki je vse božje dneve ležala na mehkem divanu in se mastila in redila. Delu je dajala le drobtinice, ki so padale z njene mize.

Delu so zaradi pomanjkanja hrane in trdega dela začele moči pešati. Lenobino sitnarjenje in zbadanje ga je tiralo v obup. Hotelo se je že vdati. Vendar pa je zaupalo v božjo voljo in se s poslednjimi močmi oprijelo dela. Z možato vztrajnostjo in potrpežljivostjo je pričakovalo konec borbe.

Zgodilo pa se je, da Lenoba od lenarjenja ni mogla več jesti. Vrglo jo je na posteljo in neki nenavadni duh se je širil okoli nje.

Delo je imelo odslej več hrane. Vidno so mu naraščale moči. Ko se je nekega večera trudno in znojno vrnilo z dela, je našlo Lenobo v zadnjih zdihljajih. Komaj slišno reče Lenoba:

»Premagalo si me! Stava je tvoja! Zaradi preobitega ležanja mi je začelo gniti drobovje... Umiram...«

In Delo je dobivalo odslej vso hrano.